

ความเข้มแข็งทางสังคมบนฐานสถาบันครอบครัว Social Strength Based on Strength Family Institution

สะอาด ศรีวรรณ¹, รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ² และ รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์³

Sriwan, Sa-ard, Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom and
Assoc. Prof. Dr. Pakdee Phoosing

บทคัดย่อ

มนุษย์เมื่อมาอาศัยอยู่ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างกัน ความสัมพันธ์เหล่านั้นจะเชื่อมโยงกันไปมาเสมือนเป็นแบบแผนที่มั่นคง หากจัดแบ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ออกเป็นเรื่องๆ ก็จะเห็นกลุ่มความสัมพันธ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเรียกกลุ่มความสัมพันธ์ในเรื่องหนึ่งๆ ว่า สถาบันทางสังคมทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม สถาบันสังคมมีจารีตประเพณี กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ เป็นของตนเอง ส่วนประกอบของสถาบันทางสังคม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา เป็นต้น สถาบันครอบครัวเป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความรักความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคมช่วยเหลือหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ สร้างและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ สังคมสังคมจะดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครอบครัวเป็นสำคัญ ครอบครัวที่มีสมาชิกดำเนินชีวิตตามบทบาทหน้าที่ของตนเองด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นตามหลักนิติธรรม หลักของคุณธรรมหรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ย่อมทำให้ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้เอื้อประโยชน์ต่อสถาบันสังคมจะทำให้มีความเข้มแข็ง เจริญมั่นคง อยู่ดี มีสุข สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา เป็นต้น ก็จะได้รับผลกระทบในทางที่ดีเช่นกัน เพราะสมาชิกในสถาบันครอบครัว เป็นคนดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัดเมื่อไปเป็นสมาชิกในสถาบันย่อมส่งผลให้สถาบันนั้นมีความเข้มแข็ง อยู่ดี มีสุข

¹ นักศึกษา ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คำสำคัญ : สถาบันครอบครัว, ความเข้มแข็งของสังคม

Abstract

When people come together and build relationships between each other, this relationships will be linked as stable map, so, if relationship is divided into these, it will be saw similar relationships, thus it is called "Social Institution", which serves needs of members' society. Social institutions has their own customary rules and regulations such as economic, educational, religious institutions, etc. Family institution is union of people with love, bondage, interact each other. The family is the smallest institution but most important which is the first social unit to mold life and educate. Family is source of society helping human personality, build and develop qualities of life. There is question how can society be good, it depends on families which lived their own roles. That is the rule of law principle of virtue or doctrines of their religion that make happy. However, the benefits of social institution will be strengthened, prospered and happy, the political, religious institutions, etc., will also be affected in good way as well because of members' family are good, morality, responsibility strictly following the role of institutions that will lead to be good life as well.

Keywords : Family Institute, Strength of Society

บทนำ

การที่กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกัน มีการกระทำระหว่างกันทางสังคม เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มสังคมนั้น ตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญคือ มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Social interaction) มีตำแหน่งและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันและประสานบทบาทระหว่างกันมีแบบแผนพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของกลุ่ม หรือที่เรียกว่า วัฒนธรรมย่อย มีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกัน ทำให้มีความผูกพันในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมเดียวกัน วัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคน และความต้องการของสมาชิกส่วนรวม (ท่องเที่ยวทั่วไทย. 2560) ธรรมชาติได้สร้างมนุษย์ให้เป็นสัตว์สังคมต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน และสร้างความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างกัน ความสัมพันธ์เหล่านี้นั้นจะเชื่อมโยงกันไปมา เสมือนเป็นแบบแผนที่

มันคง หากจัดแบ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ออกเป็นเรื่องๆ ก็เห็นกลุ่มความสัมพันธ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เรียกกลุ่มความสัมพันธ์ในเรื่องหนึ่งๆ ว่า “สถาบันทางสังคม (Social institution)” ซึ่งจะทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม ทุกสถาบันจึงมีจารีตประเพณี กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของตนเอง เช่น อาคารสถานที่ เครื่องจักรกล อุปกรณ์สื่อสาร เป็นต้น สถาบันทางสังคมตามนัยแห่งสังคมวิทยานั้น มิใช่จะปรากฏออกมาในรูปแบบที่เป็นทางการ

สถาบันทางสังคมเป็นสถาบันที่ประกอบไปด้วยสถาบันย่อยๆ หลายสถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ เป็นต้น ในทางสังคมวิทยาสถาบันทางสังคมเป็นวิธีการ หรือระเบียบ กฎกติกา ธรรมเนียมที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ปฏิบัติ ซึ่งสมาชิกในสังคมยอมรับเพื่อประโยชน์ร่วมกันในสังคม สังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดและมีความสำคัญยิ่งของสังคม เพราะสถาบันขั้นมูลฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทั้งหลาย ในสมัยก่อนนั้นสถาบันครอบครัวทำหน้าที่เป็นทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันการปกครอง ฯลฯ ทั้งนี้ครอบครัวเป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความรัก ความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ครอบครัวเป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคม สังคมจะดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมสั่งสอน หล่อหลอมพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความรู้สึก เรียกโดยรวมว่า ช่วยหล่อหลอมบุคลิกภาพของมนุษย์ สร้างและพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในสังคม สังคมไทยในอดีต สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวจะมีความใกล้ชิดสนิทสนมมีความผูกพัน มีสัมพันธ์ภาพแน่นแฟ้น ความเคารพนับถือ ให้ความช่วยเหลือดูแลกันอย่างทั่วถึง มีการติดต่อไปมาหาสู่หมั่นญาติพี่น้องสม่ำเสมอ ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) คือเป็นครอบครัวใหญ่ที่ประกอบไปด้วยญาติพี่น้องของสามีหรือภรรยา เช่น พี่ ป้า น้า อา ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น อยู่รวมในครอบครัวด้วย ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงในสังคม ส่งผลให้สภาพครอบครัวไทยในอดีตเปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกัน ครอบครัวปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) จะมีเฉพาะสามี ภรรยา บุตร และอาจมีผู้ช่วยทำงานบ้าน พ่อแม่ลูก ไม่ค่อยมีความใกล้ชิดกันมากนัก เพราะจะต้องออกไปหารายได้นอกบ้านมาช่วยจุนเจือครอบครัว ลูกต้องจ้างคนอื่นเลี้ยง หรือให้ญาติดูแล หรือต้องฝากเข้าโรงเรียนก่อนวัยเรียน การไปมาหาสู่กับญาติพี่น้องน้อยลง ความผูกพัน ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในครอบครัวลดลง สิ่งแวดล้อมภายนอก คือ “กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญมากกว่าครอบครัว” ถ้าได้ไปเข้ากลุ่มกับเพื่อนที่ไม่ดีเป็นคนเลวร้าย ปัญหาอื่นๆ อาจตามมา เช่น ติดการพนัน ยาเสพติดช่องโหว่ สำนอนทางเพศ ก่ออาชญากรรม เป็นต้น

สถาบันครอบครัว (Family Institution) เป็นแบบแผนพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องกันในเรื่องเกี่ยวกับ ครอบครัว และเครือญาติ สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิต หรือโดยการสมรส เป็นสถาบันที่สูงสุดในสังคม บทบาทที่สำคัญ คือ การให้กำเนิดสมาชิกใหม่เพื่อทดแทนสมาชิกเก่า การอบรมเลี้ยงดูบุตร การคุ้มครองและบำรุงรักษาทั้งทางร่างกายและคุณภาพของสมาชิก สถาบันครอบครัวเป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาพัฒนาการถือว่ามียุทธพลยิ่ง ต่อกระบวนการพัฒนาการด้านต่างๆ ตั้งแต่เด็กจนถึงวัยสูงอายุ แต่มีความสำคัญอย่างเป็นภาวะวิกฤตต่อบุคคลในวัยเด็ก โดยเฉพาะในวัยที่ต้องพึ่งพิงผู้ใหญ่ มีตัวอย่างมากมายที่ชี้ให้เห็นว่าเด็กที่เติบโตในสถาบันเลี้ยงเด็กหรือในบรรยากาศที่ปราศจากความเป็นครอบครัวนั้น ส่วนมากจะเป็นเด็กและผู้ใหญ่ที่เป็นโรคที่เกิดจากความขาดแคลนเชิงสังคม (Social deprivation) ในรูปแบบต่างๆ เช่น ด้อยความสามารถในการปรับตัว เติบโตช้า ชีวโรคสติปัญญาต่ำ อารมณ์ไม่คงเส้นคงวา ความคิดไม่ค่อยอยู่กับร่องกับรอย Spitz (1945) ได้รายงานผลการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กที่เลี้ยงในสถาบันเลี้ยงเด็กอ่อนขาดผู้อุปถัมภ์ (Foundling Home) (กลุ่มที่ 1) กับเด็กที่เลี้ยงในสถานที่เลี้ยงเด็กอ่อนของแม่ที่เป็นนักโทษหญิง (กลุ่มที่ 2) เด็กที่มีแม่เป็นนักโทษ จะได้รับการดูแลอบอุ่นจากแม่เป็นครั้งคราว มีโอกาสเคลื่อนไหวสนุกสนานมากกว่าเด็กในสถาบันเลี้ยงเด็กขาดผู้อุปถัมภ์ เมื่อทำการศึกษาไประยะหนึ่ง Spitz พบความแตกต่างของพัฒนาการของเด็ก 2 กลุ่มนี้อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยพบว่าเด็กกลุ่มที่ (1) เสียชีวิตประมาณ 1/3 ของเด็กทั้งหมดที่ทำการศึกษา ส่วนเด็กกลุ่มที่ (2) ไม่เสียชีวิตสักคนเดียว (Birren, Kinney, Schaie, & Woodruff, 1981 : 315-316) สถาบันครอบครัวเป็นส่วนสำคัญที่สุดต่อสถานการณ์ทางสังคม กล่าวคือ หากสถาบันครอบครัวเข้มแข็ง มั่นคง มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข ย่อมส่งผลให้สังคมเป็นอยู่อย่างดี มีความสุขเช่นกัน การนำเสนอความเข้มแข็งของสังคมบนฐานสถาบันครอบครัว เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของสถาบันครอบครัวซึ่งจะส่งผลต่อความเป็นอยู่ของสถาบันทางสังคม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวทั้งนี้เมื่อสถาบันครอบครัวมีความเข้มแข็งแล้วก็จะนำไปสู่ความเข้มแข็งทางสังคมโดยปริยาย

องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคม มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (1) องค์การทางสังคม คือ สิ่งที่เป็นตัวแทนในการทำหน้าที่ของสถาบัน โดยมีความเกี่ยวข้องกับสถานภาพและบทบาทของบุคคลในสังคม (2) หน้าที่ คือ ภาระผูกพันที่สถาบันจะต้องกระทำเพื่อสนองความต้องการของสังคม (3) แบบแผนในการปฏิบัติ คือแบบแผนความคิด การกระทำของสมาชิกในสังคม หน้าที่ของสถาบันทางสังคม คือ สอน

ความต้องการของสังคม เป็นแหล่งพบปะสังสรรค์ทางสังคมระหว่างสมาชิกในสังคม และธำรงรักษาสังคม เป็นเครื่องมือควบคุมสังคมโดยใช้ระเบียบแบบแผนของสถาบัน

นอกจากนี้สถาบันทางสังคมมีองค์ประกอบดังนี้ (1) กลุ่มสังคม ประกอบไปด้วยกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่สนับสนุนให้การกระทำระหว่างสมาชิกบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยประกอบด้วยสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม และบทบาทหน้าที่ เพื่อให้แบบแผนพฤติกรรมดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของกลุ่มสังคมนั้นได้แก่ องค์กร หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นหน่วยงานและสมาชิก เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามกำหนด (2) หน้าที่ของสถาบันทางสังคม หมายถึง วัตถุประสงค์ในการสนองความต้องการของสังคมในด้านต่างๆ ของสถาบันสังคมแต่ละสถาบัน

เมื่อคนมาอาศัยอยู่ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างกัน ความสัมพันธ์เหล่านั้นจะเชื่อมโยงกันไปมาเสมือนเป็นแบบแผนที่มั่นคง หากจัดแบ่งความสัมพันธ์เหล่านี้ออกเป็นเรื่องๆ ก็จะเห็นกลุ่มความสัมพันธ์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เราเรียกกลุ่มความสัมพันธ์ในเรื่องหนึ่งๆ ว่า “สถาบันทางสังคม (social institution) ซึ่งจะทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม สถาบันทางสังคม เป็นยอดรวมของรูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการ และวัสดุอุปกรณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อสนองประโยชน์สำคัญๆ ทางสังคมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกสถาบันจึงมีจารีตประเพณี กฎเกณฑ์ ธรรมเนียมปฏิบัติ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ของตนเอง เช่น อาคารสถานที่ เครื่องจักรกล อุปกรณ์สื่อสาร เป็นต้น (สระบุรีวิทยาคม. 2560) (3) แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันนั้น ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยวิถีชีวิต ทำให้กิจกรรมในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมสามารถสนองวัตถุประสงค์ของสถาบันสังคมนั้นแบบแผนของสังคมเป็นกฎเกณฑ์ที่สมาชิกประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ตามสถานะทางสังคมของแต่ละบุคคล การเคารพกฎเกณฑ์ทางสังคมจะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข มั่นคง ยั่งยืน

โครงสร้างทางสังคมจะมั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสังคมที่สำคัญ 2 ประการ คือ การจัดการระเบียบสังคมและสถาบันทางสังคม การจัดระเบียบสังคม (Social Organization) สมาชิกของสังคมมีความแตกต่างกัน ทั้งแนวความคิด และความต้องการ การจัดระเบียบสังคมจึงมีความจำเป็น เพื่อเป็น ระเบียบสงบสุข จึงต้องมีกระบวนการจัดระเบียบในบทบาทและหน้าที่ของบุคคล 2 ประการคือ (1) บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) หมายถึง แบบพฤติกรรมกฎเกณฑ์หรือคตินิยมที่สังคมกำหนดไว้เป็น มาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติที่สังคมยอมรับว่าดีและถูกต้องได้แก่ (1.1) วิถีชาวบ้านหรือวิถีประชา (Folk Ways) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่บุคคลปฏิบัติจนเกิดความเคยชิน ไม่มีกฎหมายบังคับ ถ้าไม่ปฏิบัติก็ไม่มีบทลงโทษ แต่อาจถูกตำหนิตนเห็น เช่นการใส่ชุดดำไปงานแต่งงาน หรือการเสียมารยาทในสังคมเช่นไม่เข้าแถวในการซื้อตั๋วภาพยนตร์ปิดเสียงโทรศัพท์ในการ

ประชุมสัมมนาหรือในห้องเรียนเป็นต้น (1.2) จารีตหรือกฎศีลธรรม (Mores) คือ ข้อห้ามในการกระทำบางอย่างของสังคมซึ่งมีเรื่องกฎศีลธรรมเกี่ยวกับ ความดี ความชั่ว เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยหากผู้ใดละเมิด จะได้รับการต่อต้านรุนแรงกว่าวิถีชาวบ้าน เช่น ทอดทิ้ง ไม่เลี้ยงดูพ่อ-แม่ ยามแก่เฒ่า ไม่เลี้ยงดูบุตร เป็นต้น (1.3) กฎหมาย (Laws) เป็นกฎข้อบังคับความประพฤติของบุคคลในสังคมผู้ใดละเมิดไม่ปฏิบัติมีบทลงโทษ ตาม กฎหมาย ที่กำหนดไว้ เช่น การฆ่าคนตาย การทำร้ายร่างกาย หรือการทิ้งขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น (2) สถานภาพและบทบาททางสังคมสถานภาพ คือ ฐานะหรือตำแหน่งที่ได้จากการเป็นสมาชิกของสังคมสถานภาพคือตัวกำหนดบทบาทคือ สถานภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิด (Ascribed Status) เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ บุตร ธิดา มารดาสถานภาพที่สังคม กำหนด เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น

สรุปได้ว่าองค์ประกอบทางสังคมเป็นเครื่องมือหรือเป็นกระบวนการที่ทำให้สังคมดำรงอยู่ได้ และเป็นส่วนสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ ว่าแต่ละคนมีบทบาท หน้าที่ อย่างไร ต้องปฏิบัติตนอยู่ในสังคมอย่างไร เมื่อทุกคนปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสมยอมทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข บทบาททางสังคม คือ การกระทำที่แสดงตามสถานภาพของแต่ละบุคคล (3) สัญลักษณ์และค่านิยมทำให้สมาชิกเกิดอุดมการณ์และศรัทธาต่อสถาบันสังคม เช่น ธงชาติ เป็นสัญลักษณ์ของสถาบันการเมืองการปกครอง เสรีภาพและความเสมอภาค เป็นค่านิยมของสถาบันการเมืองการปกครองในสังคมประชาธิปไตย เป็นต้น (Sora Templates and My Blogger Themes. 2560)

การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันทางสังคม

การสร้างเสริมสังคมเข้มแข็งเป็นหน้าที่ ของสังคมทุกภาคส่วนที่มาทำงานร่วมกันแบบประชาสังคมประกอบด้วยองค์กรภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชนทำงานร่วมกันเพื่อให้สังคมยืนหยัดได้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สมานสามัคคียึดเหนี่ยวกันนำพาประเทศชาติสู่ความอยู่ดีมีสุขการจัดการเครือข่ายทางสังคมเป็นแนวทางหนึ่งสร้างเสริมสังคมเข้มแข็งและนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (วศินา จันทรศิริ และ สิริพิชญ์ วรณภาส. 2560) สถาบันทางสังคมเป็นองค์กรหนึ่งที่มีการจัดการเป็นส่วนสำคัญของหน่วยงานหรือองค์กร การที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้นั้นต้องมีกระบวนการจัดการที่ดี เช่น มีการวางแผนตัดสินใจ โดยผ่านการกลั่นกรองจากฝ่ายจัดการที่ได้พิจารณาข้อมูลต่างๆ อย่างใช้ดุลยพินิจ มีวิธีการที่ทำให้สมาชิกในสังคมหรือองค์กรเกิดจิตสำนึกร่วมกันในการปฏิบัติงาน มีความตั้งใจ เต็มใจช่วยเหลือให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ เพราะมีกระบวนการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการกำหนดขอบเขตในการทำงานของสมาชิกในหน่วยงานไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน ทำให้งานราบรื่น รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มีการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุดให้การปฏิบัติงานในหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจ

การสร้างเครือข่ายด้วยความสนใจร่วมกันเป็นการทำงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือ การช่วยเหลือจากคนอื่น มีการสร้างความสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน มีความเกี่ยวข้องกัน เป็นอย่างดี หรือเรียกว่ากลุ่มเครือข่าย (Networking) ได้แก่ เป็นเครือข่าย เพื่อนสนิท กลุ่มที่มีความคิด ความชอบ ความถนัดคล้ายกัน เป็นต้น (ธนา ประมุขกุล, 2544) การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจโดยการแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบ โครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 7 อย่างด้วยกัน คือ (1) มีการรับรู้และ มุมมองที่เหมือนกัน (Common perception) (2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision) (3) มีความสนใจหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual interests/benefits) (4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (Stakeholders participation) (5) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary relationship) (6) มีการเกี่ยวพันพึ่งพากัน (Interdependent) (7) มีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) เครือข่ายแต่ละเครือข่ายต่างมีจุดเริ่มต้นต่างกัน การสร้างเครือข่าย (Networking) เป็นการทำให้มีการติดต่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อด้วยการเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อแต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันและสามารถช่วยแก้ปัญหาการดำเนินงานที่ล่าช้า งานซ้ำซ้อน งานจำเจและงานยุ่งยากได้ด้วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูโลก ภายนอก

2. มีการวางแผนเป็นกระบวนการ

การวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกันไม่ว่าจะดำเนินงานอะไรก็ตาม หากต้องการให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผนและดำเนินการตามแผนที่ทุกคนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน (เสนาะ ดิยาว. 2543) การกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นการวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอนโดยการกำหนดการกระทำ ขั้้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้การวางแผนจะเกี่ยวข้องกัน 2 อย่าง คือ จุดหมายปลายทางกับ วิธีการจุดหมายปลายทางก็คือจะทำอะไรวิธีการก็คือจะทำอย่างไรเพื่อลดความไม่แน่นอนลงหรือลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุดหากสถานการณ์ต่างๆ ในโลกมีความแน่นอนก็ไม่จำเป็นต้องมีการวางแผน คิดอยากจะทำอะไรก็ได้และก็ประสบผลสำเร็จตามต้องการด้วยแต่เพราะสถานการณ์ต่างๆ ไม่มีความแน่นอนหรือมีความเสี่ยงจึงต้องมีการวางแผนขั้นตอนการวางแผนจึงคล้ายกับขั้นตอนการตัดสินใจซึ่งมี

ขั้นตอนดังต่อไปนี้การวิเคราะห์สถานการณ์การกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนการประเมินวัตถุประสงค์และแผนการเลือกวัตถุประสงค์และแผนการนำไปใช้การตรวจสอบและควบคุมการกำหนดเป้าหมายเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวางแผน ถ้าผู้เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายและนำไปปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ย่อมประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ในการกำหนดเป้าหมายมีเทคนิควิธีการ ดังนี้ (ข่าว NEW. 2560) การกำหนดเป้าหมายในการทำงานและทำให้สำเร็จนั้นไม่จำเป็นต้องทำให้เป็นเรื่องยุ่งยากหรือสลับซับซ้อน เพียงแค่มีแรงปรารถนา ที่จะเปลี่ยนแปลง มีแผนปฏิบัติการที่เข้มแข็ง ก็จะสามารถกำหนดเป้าหมายได้อย่างง่ายดาย ผลที่ตามมาคือจะพบว่ามี ความก้าวหน้าในอาชีพการงานและการทำธุรกิจได้ง่าย

3. การควบคุมแบบไม่มีอำนาจลำดับขั้น

การควบคุมแบบนี้เป็นวิธีการที่อยู่ร่วมกันและปฏิบัติตามหลักศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมเดียวกัน ก็ทำให้การดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข โดยไม่ต้องมีอำนาจบังคับบัญชา กิจกรรมทางสังคมก็ดำเนินไปตามวิถีทางปทัสถานทางสังคม เพราะแนวปฏิบัติได้วางไว้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ชั่วลูกชั่วหลานจึงถือเป็นเรื่องปกติที่จะต้องทำตามอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง หรือหากพิจารณาประเพณีก็มีการลงโทษทางสังคม โดยสังคมเป็นตัวควบคุม

4. การสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างแบ่งปันความรู้และเกิดจิตสำนึกร่วมกัน

การสร้างแรงจูงใจเป็นกระบวนการที่ทำให้องค์กรมีความมั่นคง ก้าวหน้า เพราะคนในองค์กรต้องการที่จะมีความมั่นคง ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เกิดจิตสำนึกรักองค์กร จึงมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานอย่างเต็มความสามารถ ประสานงาน สนับสนุนช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน การรักษาศักยภาพสูงขององค์กรนั้นเป็นสิ่งสำคัญในทุกสถานการณ์ผู้นำในองค์กรที่ประสบความสำเร็จตระหนักว่าผู้มีศักยภาพ สูงขององค์กรนั้นทำงานเพื่อองค์กรด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่เพราะถูกบังคับองค์กร ต้องให้ความสำคัญกับการรักษาและจูงใจผู้มี ศักยภาพสูงขององค์กรโดยมุ่งเน้นไป ที่สองประเด็นหลัก ประเด็นแรก คือการเพิ่มความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กร และประเด็นที่สองคือการพัฒนาระบบที่สามารถสนับสนุนการทำงานของพนักงานให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโอกาสการเติบโตในหน้าที่การงาน การมอบหมายหน้าที่การทำงานที่มีความสำคัญ การฝึกอบรม และการให้คำชื่นชมสนับสนุนการทำงานที่มี ประสิทธิภาพสูงสร้างบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสมขั้นตอนเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันในองค์กร ได้แก่ การสื่อสารอย่างชัดเจนถึงความเชื่อมโยงระหว่างผลการปฏิบัติงานและผลตอบแทนของพนักงานสร้างความมั่นใจในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถแยกแยะผู้มีผลการปฏิบัติงานดีได้เลือกคนให้เหมาะสมกับงานโดยคำนึงถึงคุณสมบัติของตำแหน่งงานและความสามารถของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งงานนั้นเลือกคนให้เหมาะสมกับงานโดยคำนึงถึงคุณสมบัติของตำแหน่งงานและ

ความสามารถของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งงานนั้น เป็นต้นการจูงใจมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมและการทำงานของบุคคล บุคคลที่ปรารถนาความก้าวหน้าในองค์กร จึงควรให้ความสนใจกับการประยุกต์ความรู้เรื่องการจูงใจไปใช้ประโยชน์ในงาน เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้เกิดแก่นักงานและเกิดแก่นตนเองด้วยทั้งนี้ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความเป็นบุคคลทั้งตัว แนวโน้มพฤติกรรมเมื่อได้รับแรงกระตุ้นและศักดิ์ศรีความเป็นคนนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญกับพนักงาน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมประชาธิปไตยว่า เป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้เกิดแก่บุคคลได้เป็นอย่างดี สรุปให้เห็นว่า เมื่อบุคคลเกิดความพึงพอใจ และมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อเป้าหมายทั้งของตนเอง ขององค์กร จะทำให้เกิดพฤติกรรมร่วมคือ มีหลักการ แนวคิดที่ดีต่อองค์กรร่วมกัน จึงเกิดจิตสำนึกที่จะต้องทำหน้าที่ให้ดีที่สุด มีความรับผิดชอบ พัฒนาตนเอง พัฒนางาน เพื่อให้องค์กรมีความมั่นคงมีประสิทธิภาพสูงสุด เช่นเดียวกับสังคมเป็นองค์กรหนึ่งที่จะต้องสร้างแรงจูงใจเพื่อสร้างแบ่งปันความรู้และเกิดจิตสำนึกร่วมกัน

5. การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและต่อเนื่อง

หลักพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็เพื่อเพื่อความประทับใจร่วมกัน ความรักใคร่ ความชอบพอกัน เป็นมิตรกัน เป็นหนทางที่นำไปสู่มิตรภาพ การใช้ชีวิตร่วมกัน ตลอดจนการทำงานร่วมกัน โดยความสัมพันธ์ของบุคคลเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการคือ (1) ความใกล้ชิด การที่บุคคลอยู่ใกล้ชิดกันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์มากกว่าบุคคลที่อยู่ห่างไกลกัน (2) ความเหมือนกันหรือความคล้ายกัน ซึ่งโดยทฤษฎีแล้วมนุษย์มีแนวโน้มที่จะสร้างความสัมพันธ์ และมีความชอบพอกับคนที่มีความเหมือนหรือคล้ายกับตัวเอง (3) สถานการณ์เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์มิตรภาพจะก่อเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยเวลา ความพยายาม และทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน (เอมอร กฤษณะรังสรรค์. 2560) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน เป็นกระบวนการสองทาง การรับรู้ทางสังคมการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม และการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (NovaBizz. 2560) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมขั้นพื้นฐาน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน เช่น ครู - นักเรียน สามเณร - ภรรยา ลูกจ้าง - นายจ้าง ผู้ซื้อ - ผู้ขาย ฯลฯ พฤติกรรมของบุคคลทั้งสองมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของกันและกันการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอีกประเภทหนึ่ง คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมและทางกายภาพ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นนั้นเพราะสิ่งแวดล้อมหลายอย่างบุคคลเป็นผู้สร้างขึ้น คนในการอยู่ร่วมกันจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน หลักการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันมีดังนี้ (นายบอน ภาพสินธุ์.2560) เบนความสนใจออกจากตัวเองแค่เขาให้มากรู้จักเขาให้มากอย่าประเมินคุณค่าของผู้อื่นต่ำไปอย่าเอาเปรียบ

ผู้อื่นจนขอคำแนะนำหรือความกรุณาเป็นพิเศษมีอะไรติดไม้ติดมือเสมอไป จงเอาใจใส่ความรู้สึกของผู้อื่น จงเตรียมพร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้อื่นเป็นผู้ฟังที่ดีพูดในเรื่องที่ผู้อื่นสนใจทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเขาคำคัญจะเป็นคนคงเส้นคงวาและน่าเชื่อถือหลีกเลี่ยงการโต้แย้งจนเรียนรู้เกี่ยวกับผู้คนจิตวิทยาของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน : พัฒนาการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น วิธีการที่บุคคลติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มักเป็นเครื่องตัดสินความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ของบุคคลว่าจะนำไปสู่ความใกล้ชิดกับผู้อื่นมากขึ้นหรือคงเดิม หรือทำให้ยิ่งห่างเหินกับเขาออกไป และเมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติอย่างไรในการติดต่อสื่อสารกับคนๆ หนึ่ง ก็มักทำอย่างนั้นเรื่อยไปกับคนอื่น จนในที่สุดกลายเป็นความเคยชิน กลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว ซึ่งจะเห็นได้ว่าทักษะด้านการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นนั้น บุคคลควรฝึกฝนตนเองให้ทำได้ และเมื่อทำได้แล้วกับคนๆ หนึ่งก็มักมีแนวโน้มในการนำไปใช้กับบุคคลอื่นๆ ต่อไป การฝึกฝนตนเองดังกล่าวอาจเริ่มได้โดยศึกษาหลักปฏิบัติเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น แล้วหมั่นฝึกตนเองให้ทำตามหลักดังกล่าวทีละเล็กทีละน้อยจนกลายเป็นความเคยชิน จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างพึ่งพาอาศัยกันนั้นต้องปฏิบัติตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข กล่าวคือต้องเคารพกฎกติกา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือคนอื่น เสียสละ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น และสังคม เป็นต้น เมื่อทุกคนปฏิบัติตนได้เช่นนี้จะทำให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างต่อเนื่องและเกิดความสงบสุขอย่างยั่งยืน

6. การจัดการด้านการเงินที่โปร่งใสและตรวจสอบได้

เงินเป็นทรัพยากรในการบริหารจัดการองค์กรที่สำคัญประการหนึ่งจำนวน 4 M เพราะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้งานทุกงานขับเคลื่อนไปได้ การบริหารเงินของตนเองก็มีความสำคัญอย่างยิ่งดังสุภาษิตของสุนทรภู่ได้ประพันธ์ไว้ว่า “มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาท อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์ จงมักน้อยกินน้อยค่อยบรรจง อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน”การบริหารการเงินที่ดีจะทำให้เราใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ไม่ต้องกังวลกับอนาคต การจัดการเงินในองค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส ถูกระเบียบและตรวจสอบได้ หลักของการบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วยต้องมีการวางแผน แล้วพยากรณ์การใช้เงินก่อน ต้องมีการจัดหาเงิน คือเงินกู้ จากสถาบันการเงินอะไรต่าง ๆ และเงินของตัวเอง หรือเงินของเพื่อน ต้องมีการนำเสนอแผนงานการลงทุนการใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการใช้เงินได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ตามแผนงานที่วางไว้แล้วส่วนเทคนิคในการบริหารเงิน ประกอบไปด้วย (1) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการใช้จ่ายเป็นแบบผันแปร ในการบริหารกิจการควรพิจารณาการบริหารงานให้มีโครงสร้างต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายเป็นโครงสร้างผันแปรมากกว่าโครงสร้างคงที่ การบริหารให้มีต้นทุนแบบผันแปรก็เหมือนกับได้พนักงานเป็นหุ้นส่วนแล้ว ข้อสำคัญก็คือวางแผนตอบแทนเขา วางอย่างยุติธรรม (2) ควบคุมงบประมาณ โดยมีการวางแผนและควบคุมประเมิน วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้

แผนการเงินไม่บรรลุและสร้างความรับผิดชอบร่วมกันของพนักงานการบริหารเงินแบบโปร่งใส (3) ลดการสูญเสียและความเสียหายของสินค้า โดยการควบคุมประสิทธิภาพการผลิต (4) อย่าลงทุนผิดประเภท ถ้าเป็นไปได้ลดการลงทุนสินทรัพย์ลง

7. การจัดระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการสื่อสารที่ดี

การดำรงตนอยู่ในสังคมของมนุษย์ ต้องมีการติดต่อสื่อสารหรือมีปฏิสัมพันธ์กัน และการติดต่อสื่อสารต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องชัดเจนเป็นระบบ ในการจัดระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อการสื่อสารที่ดีนั้น ผู้รับและผู้ส่งต้องมีคุณภาพที่เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน ลักษณะสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ข่าวสารเฉลิมวิธ. 2560) เทคโนโลยีสารสนเทศเปลี่ยนรูปแบบการบริการเป็นแบบกระจาย เมื่อมีการพัฒนาระบบข้อมูล และการใช้ข้อมูลได้ดี การบริการต่าง ๆ จึงเน้นรูปแบบการบริการแบบกระจาย ผู้ใช้สามารถ เช่น สั่งซื้อสินค้าจากที่บ้าน สามารถสอบถามข้อมูลผ่านทางโทรศัพท์ นิสิตนักศึกษาบางมหาวิทยาลัยสามารถใช้คอมพิวเตอร์สอบถามผลสอบจากที่บ้านได้ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นสิ่งที่จำเป็น สำหรับการดำเนินการในหน่วยงานต่าง ๆ ปัจจุบันทุกหน่วยงานต่างพัฒนาระบบรวบรวมจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในองค์กร ประเทศไทยมีระบบทะเบียนราษฎรที่จัดทำด้วยระบบระบบเวชระเบียนในโรงพยาบาล ระบบการจัดเก็บข้อมูลภาษี เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีส่วนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันมีความสะดวกสบายมากขึ้น (สระบุรีวิทยาคม. 2560) ทำให้คนในสังคมมีการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีการทำกิจกรรมหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันง่ายขึ้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านวิศวกรรมและสถาปัตยกรรม ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (MIS) (คู่มือครูและนักเรียน. 2557) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) หรือ MIS คือระบบที่ให้สารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะรวมทั้ง สารสนเทศภายในและภายนอก สารสนเทศที่เกี่ยวพันกับองค์กรทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งสิ่งที่คาดว่าจะจะเป็นในอนาคต กล่าวโดยสรุปคือ ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบมีความสำคัญที่ทำให้การสื่อสารมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพในการปฏิสัมพันธ์ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดเวลาในการเดินทาง มีความแม่นยำ สะดวกต่อการค้นหา และการติดต่อสื่อสารจากบุคคลสู่โลกกว้างได้อย่างดี

8. การทำงานเป็นทีมเพื่อก่อให้เกิดการประสานพลังสังคม

การทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดพลังทางสังคมซึ่งเป็นปัจจัยเกี่ยวเนื่องกับพลังทางสังคมวิฤตอันเป็นทางตันของการพัฒนาชุมชนไม่ สามารถแก้ด้วยการใช้อำนาจซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแต่สามารถใช้พลังทางสังคมแก้ไขวิกฤตดังกล่าวได้พลังทางสังคมมีปัจจัยรวมกันคือการร่วมมือของคนในชุมชนการมี

ภูมิปัญญาในท้องถิ่นและการนำมาใช้และความเป็นมิตรกันของคนในชุมชนถ้าคนในชุมชนต่างคนต่างเห็นแก่ตัวพลังสร้างสรรค์จะอ่อนแอแต่พลังการทำลายจะสูงโอกาสการพัฒนาฝ่าวิกฤติในมิติต่างๆ ของชุมชนจะไม่มีโอกาสสำเร็จได้

9. กำหนดพันธะสัญญาร่วมกัน (Commitment)

การกำหนดพันธะสัญญาหรือสัญญาประชาคมวารสารวิกิพีเดียได้กล่าวไว้ดังนี้ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2560) สัญญาประชาคม (Social contract) ในความหมายที่นำมาใช้ในการเมืองไทย ปัจจุบัน หมายถึง ความตกลงร่วมกันของประชาชน กลุ่มผลประโยชน์ร่วมกันหรือกลุ่มคนที่มีแนวความคิดเดียวกัน กับฝ่ายตรงข้าม เพื่อเป็นการแสวงความตกลงและทางออกของปัญหาซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบในวงกว้างซึ่งหากปล่อยไว้อาจจะก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคมดังเหตุการณ์ในการแก้ปัญหาชายแดนใต้ดำเนินการโดยการทำสัญญาประชาคมจากปัจจัยปัญหาพื้นฐาน คือ การได้รับสิทธิการนับถือศาสนา และการถูกข้าราชการไม่ตีรับแก่ประชาชน หรือประเทศแอฟริกาใต้ก็แก้ปัญหาการปกครองด้วยสัญญาประชาคม จนทำให้การอยู่ร่วมกันเกิดสันติสุขของสังคม

10. การแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกัน

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เนื่องจากการมีกฎหมาย กติกา ขนบธรรมเนียมประเพณีที่คนในสังคมยอมรับ นอกจากปัจจัยดังกล่าว การแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันเป็นการพึ่งพาอาศัยกันในการดำรงชีวิต การพึ่งพาอาศัยกับการแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันและกันจึงมีความหมายคล้ายกัน กล่าวคือ เดิมคนเราอยู่เป็นครอบครัว สังคมเล็กๆ เมื่อมีข้าวปลาอาหารเหลือจากการรับประทานก็จะเก็บรักษาไว้กินหรือใช้ในวันต่อไป ต่อมาได้มีการแบ่งปันให้คนอื่นด้วย จนกลายมาเป็นการซื้อ ขาย กันในปัจจุบัน และในยุคดิจิทัลนอกจากปัจจัยสี่ ยังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และเทคโนโลยี การดำรงชีวิตดังกล่าวของมนุษย์มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรซึ่งกันและกัน เพราะจะอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังไม่ได้

องค์ประกอบของสถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวมีองค์ประกอบ ได้แก่ ครอบครัวซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน เช่น บิดา มารดา บุตร วงศาคณาญาติที่เกี่ยวข้องโดยสายโลหิต หรือการสมรส หรือมีบุตรบุญธรรม (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. 2545) สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันเก่าแก่และสถาบันแรกที่มีมนุษย์สัมผัส ความหมายกว้างๆ ของสถาบันครอบครัวระบบของวิธีปฏิบัติและบรรทัดฐานที่ยอมรับของหน่วยสังคมที่ผูกพันเข้าด้วยกันโดยการสมรส สืบเชื้อสายการรับบุตรบุญธรรม เพื่อรับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรและสนองความต้องการบางประการของมนุษย์ ครอบครัวจำแนกเป็นประเภทได้

ดังนี้ ครอบครัวเดี่ยว (The Nuclear or Elementary Family) มีคู่สมรสเพียงคู่เดียวคือ พ่อ+ แม่ และลูก อำนาจอยู่ที่หัวหน้าครอบครัว อาจอยู่ที่สามีหรือภรรยา ญาติ มิได้ถือเป็นส่วนประกอบสำคัญของครอบครัวขยาย (The Extended Family) คือครอบครัวเดี่ยว 2 ครอบครัวมาอยู่รวมกันเป็นครอบครัวขนาดใหญ่อาจมีลุงป้าน้าอาลูกพี่ลูกน้อง พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายและหลาน การสืบเชื้อสายหรือการนับญาติจะนับถือเป็นสายเดียวต่างจากครอบครัวเดี่ยวตรงที่ อำนาจการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ของครอบครัวอยู่ที่ญาติผู้ใหญ่ที่อาวุโส แบ่งเป็น การสืบเชื้อสายฝ่ายบิดา (Matrilateral) ผู้มีอำนาจสูงสุดคือทวด ปู่ หรือชายที่อาวุโสสูงสุด เช่น ครอบครัวจีน การสืบเชื้อสายฝ่ายมารดา (Matrilateral) ผู้มีอำนาจสูงสุดคือญาติที่อาวุโสทางฝ่ายหญิง ได้แก่ พี่ชาย หรือน้องชายของหญิงอาวุโสนั้น ครอบครัวรวม (The Composite or Polygamous Family) เป็นครอบครัวที่มีคู่สมรสได้มากกว่าหนึ่งคู่ อยู่ร่วมกัน เช่น ครอบครัวชาวมุสลิม ครอบครัวรวมนี้ต่างจากครอบครัวขยายมารวมกัน นอกจากนี้การสลายตัวของครอบครัวรวมนี้เป็นไปได้ง่ายกว่าครอบครัวขยาย ส่วนประกอบของครอบครัวเกิดจากการที่ชาย-หญิงได้สมรสและอยู่ร่วมกัน หลังจากการสมรสกันแล้วได้อยู่อาศัยร่วมกันตามถิ่นฐานของคู่สมรส 3 ประเภท คือ (1) ตั้งถิ่นฐานตามฝ่ายชาย (Patrilocal) เช่น ชาวจีน (2) ตั้งถิ่นฐานตามฝ่ายหญิง (Matrilocal) เช่น ชาวอีสาน (3) ตั้งถิ่นฐานใหม่แยกมาอยู่อิสระ (Neolocal) เช่น สังคมเมือง สังคมตะวันตก นอกจากคู่สมรสที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวแล้ว ยังต้องนับเครือญาติตามความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย ได้แก่ ความสัมพันธ์ทางสายโลหิต และความสัมพันธ์จากการสมรส เครือญาติจากสายโลหิต (Consanguineous kinship) เช่น ลุง ป้า น้า อา และเครือญาติที่เกิดจากการสมรส (Conjugal kinship) เช่น พี่เขย พี่สะใภ้ น้องเขย น้องสะใภ้ พ่อตา แม่ยาย พ่อผัว แม่ผัว (โครงสร้างทางสังคมและลักษณะของสังคมไทย.2555) องค์ประกอบของครอบครัว ได้แก่

1. ตำแหน่งทางสังคม มีพ่อ แม่ ภรรยา สามี ลูก พี่น้อง และญาติ

ครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ ภรรยา สามี และลูก โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ได้แก่ พ่อแม่มีหน้าที่ในการสร้างฐานะให้การเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอยู่และความก้าวหน้าของลูก เป็นต้น ส่วนลูกมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอน ทำงานช่วยเหลือ และดำรงวงศ์ตระกูล

2. หน้าที่ ครอบครัวมีหน้าที่หลายอย่าง เช่นเลี้ยงลูกให้เป็นคนดี เป็นการเตรียมตัวให้เด็กออกไปเผชิญชีวิตในสังคม การอบรมเลี้ยงดูลูกให้เป็นคนดี มีระเบียบวินัย มีความกตัญญูกตเวที มีความรู้ความสามารถพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นหน้าที่สำคัญยิ่งของพ่อแม่ โดยจะต้องดำเนินการมาตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา จนกระทั่งสามารถดูแลเลี้ยงดูตนเองได้ หากมีการอบรมเลี้ยงดูอย่างดี ลูกก็เป็นคนดีเป็นศักดิ์ศรีของวงศ์ตระกูล และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

3. แบบแผนของการปฏิบัติ เป็นแบบแผนในความสัมพันธ์หรือการปฏิบัติต่อกัน สำหรับในครอบครัว จะเป็นความผูกพันอย่างลึกซึ้งระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดยสามิ ภรรยา ห่วงใยซึ่งกันและกัน พ่อแม่เลี้ยงดูลูกด้วยความรัก ความห่วงใยลูกไม่มีขอบเขต ลูกต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่ด้วยความห่วงใย สังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบด้วยครอบครัว ซึ่งมีทั้งครอบครัวใหญ่และครอบครัวเล็ก บทบาทของสมาชิกแต่ละคนได้กำหนดขึ้นทั้งโดยพฤตินัยและทางนิตินัย ผู้เป็นพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ได้อบรมสั่งสอนและถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางครอบครัว พฤติกรรมทางครอบครัวได้ปรับเปลี่ยนมาตามยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่สิ่งสำคัญของการดำรงตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวคือการมีคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของความเป็นมนุษย์

4. ศูนย์กลางที่เป็นรูปธรรม บ้านหรือเรียกว่าเรือนหอ สีนสอดทองหมั้น ชุดวิวาห์ มรดก ในการดำรงตนเป็นครอบครัวนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ที่อยู่อาศัย หรือบ้าน เพราะเป็นที่อาศัยหลบนอนหรือประกอบภารกิจอื่นๆ ดังนั้น เมื่อจะเกิดครอบครัวใหม่ หรือมีการแต่งงานสร้างครอบครัว จึงมีปัจจัยที่จำเป็นต้องจัดหาให้พร้อมทั้งก่อนหรือหลังการแต่งงานนั้นคือเรือนหอหรือบ้าน ส่วนในพิธีการแต่งงานนั้นได้ถูกกำหนดโดยบรรพบุรุษของแต่ละสังคมไว้ว่าจะแตกต่างกันตามบริบท ได้แก่ ช้นหมาก สีนสอดทองหมั้น ชุดวิวาห์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งของเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่แสดงให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ฐานะทางสังคมและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจของคนที่จะใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว อย่างไรก็ตามประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งของสถาบันครอบครัวนั้นคือหน้าที่ของสถาบันครอบครัว ได้แก่

4.1. การสร้างสมาชิกใหม่ให้แก่สังคมการสร้างครอบครัวนอกจากจะเป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อสร้างฐานะ สร้างความสุขร่วมกันแล้ว การสร้างสมาชิกให้แก่สังคมเป็นหน้าที่สำคัญ เพราะคนเป็นสัตว์สังคมย่อมมีหน้าที่ดำรงเผ่าพันธุ์ไว้ ครอบครัวต้องสร้างสมาชิกที่ดี มีคุณภาพให้กับสังคม

4.2. อบรมเลี้ยงดูสมาชิกใหม่และขัดเกลาสมาชิกสังคมให้รู้จักกฎระเบียบทางสังคมการอบรมเลี้ยงดู เป็นบทบาทสำคัญของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพราะครอบครัวเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุด หากสมาชิกในครอบครัว เป็นคนดี มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรมย่อมส่งผลให้สังคมมีความสุข สามารถพัฒนาได้อย่างไม่มีขีดจำกัดนอกจากจะเป็นหน้าที่ของพ่อแม่โดยตรงแล้ว ต้องอาศัยสถาบันต่างๆ ในสังคมช่วยในการอบรมขัดเกลาด้วย เช่น สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา เป็นต้น

4.3. กำหนดตำแหน่งทางสังคม เช่น ฐานะบทบาทของพ่อ แม่ ลูก พี่ น้อง ได้มีผู้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ทางสังคม (ปาริฉัตร สีนรุณศรี.2560) กล่าวไว้ในบทความเรื่องพลเมืองดีพ่อ แม่มีบทบาทต่อลูก ดังนี้ รับผิดชอบในการอบรมสั่งสอน ให้การศึกษาจัดสรรงบประมาณของครอบครัวให้เหมาะสมกับเศรษฐกิจของสังคมและโลกครองตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความรักต่อบุตรพระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ

ทตตชวิ.2555) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของลูกไว้ว่าหน้าที่ของลูกที่ควรปฏิบัติต่อพ่อแม่ คือ คอยดูแลท่านให้ดี ประพฤติตนเป็นคนดี ทำกิจการงานแทนท่านไม่ให้งานพร่อง สนับสนุนให้ท่านได้มีโอกาสทำทาน รักษา ศีล และเจริญภาวนา ส่วนหน้าที่ของพี่ น้องได้แก่ ความรักเมตตา เป็นห่วงเป็นใย ปกป้อง ให้การช่วยเหลือ แบ่งปันสิ่งของ ทำงานหนักแทน เป็นต้น สรุปว่า ทุกคนในครอบครัวล้วนมีบทบาทหน้าที่ต่อกันอย่างสัมพันธ์เชื่อมโยงไปในทางที่ดีต่อกัน และส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัวและสังคม

4.4. ให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัว ตลอดจนบำบัดความต้องการทางเพศสถาบันทางครอบครัวโดยทั่วไปแล้วจะประกอบด้วย สามี ภรรยาและลูก ในการดำรงชีวิตร่วมกันทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนเอง ดังกล่าวมาข้างต้นให้ดีที่สุด บนพื้นฐานของความรัก ความอบอุ่น และความซื่อสัตย์ การสร้างความอบอุ่นแก่ครอบครัว (หมอชาวบ้าน.2560) กล่าวไว้ว่า ครอบครัวอบอุ่น คือครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ การ มีครอบครัวที่อบอุ่นทำให้เราดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข คนที่มีครอบครัวอบอุ่นย่อมมีความได้เปรียบ เพราะสามารถ ทำหน้าที่ได้เหมาะสม และทำให้สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดีไปด้วย ส่วนครอบครัวที่เห็นทางทางอารมณ์มีความผูกพันระหว่างกันน้อย แม้สมาชิก ในครอบครัวจะมีอิสระมาก ก็จะเป็นความอิสระที่ไม่สมบูรณ์ เพราะขาดความรู้สึกเป็นส่วนตัวและความรู้สึกที่พึ่งพิงกัน ในยามจำเป็น การที่ต่างคนต่างอยู่จะทำให้ไม่สามารถร่วมทำภารกิจที่สำคัญให้สำเร็จได้ (ด้านความต้องการทางเพศก็เป็นปัจจัยในการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นเช่นกัน (ท.ณ เมืองกาฬ. 2560) ความต้องการทางเพศ เป็นปัญหามาตั้งแต่สมัยโบราณ และหลายครอบครัวต้องแยกทางกันเพราะความต้องการทางเพศที่ไม่สมหวัง ต้องการทางเพศมากเกินไปจนต้องออกไปแสวงหาภายนอกครอบครัวความต้องการทางเพศ เป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับการดำรงเผ่าพันธุ์ของคนและสัตว์ การแสดงออกของความต้องการทางเพศในทางที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของสังคม จะนำมาซึ่งความสุขสดชื่นทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมมนุษย์โดยรวม

การสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในชีวิตที่ทุกคนต้องให้การดูแลเอาใจใส่ เพราะทำหน้าที่ในการหล่อหลอมและขัดเกลาความเป็นมนุษย์ ทั้งการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และ ถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้แก่สมาชิก เพื่อให้บุคคลเป็นคนดี มีคุณภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม แนวทางการสร้าง ความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว มีหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมหรือชุมชน พอจะจำแนกได้ ดังนี้

1. การส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว เพื่อสร้างความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจภายในครอบครัวในการเสริมสร้างให้ครอบครัวมีความอบอุ่นนั้น เป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคน ผู้ที่สำคัญและเป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดคือพ่อแม่ ต้องประพฤติปฏิบัติและอบรมสั่งสอนด้านคุณงามความดีให้แก่ลูกๆ ได้แก่ สร้างฐานะ เอาใจใส่เลี้ยงดู ปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ให้ความเสมอภาคไม่ลำเอียง หาคู่ครองและแบ่งปันมรดกให้ เป็นต้น ส่วนลูกก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ที่รอบทบาทของความเป็นลูกที่ดี คือ มีความกตัญญู กตเวที ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ ไม่เกียจขี้เกียจ อดทน รักษาศีลธรรมที่พ่อแม่ให้มาและสร้างครอบครัวสร้างฐานะที่ดีขึ้น เป็นต้น

2. การปลูกฝังให้มีวิธีการดำเนินชีวิตที่ดี เพื่อจะได้มีวิธีการดำเนินชีวิตที่ดีและถูกต้อง ในการปลูกฝังให้มีวิธีการดำเนินชีวิตที่ดีนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวต้องทำเป็นแบบอย่าง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ พร้อมทั้งอบรมสั่งสอนให้ลูกหรือสมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตาม เช่น การปกครองระบอบประชาธิปไตย การปฏิบัติตามหลักของศาสนา การประกอบอาชีพโดยสุจริต ความขยันหมั่นเพียร ประหยัดอดออม เป็นต้น เมื่อกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นปกติจะทำให้เกิดความเคยชินเป็นนิสัยและนำความสุขมาสู่ครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

3. การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อไม่สร้างปัญหาให้กับตนเอง ครอบครัว และสังคม และมีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ถ้าครอบครัวถูกสร้างหรือออกแบบไว้เป็นอย่างดีแล้วย่อมส่งผลให้สังคมดีไปด้วย เช่น สมาชิกของครอบครัวมีระเบียบวินัย ย่อมทำให้สังคมมีระเบียบวินัยเพราะสมาชิกในครอบครัวไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ด้านอื่นๆ ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน

4. ส่งเสริมสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว มีความรัก ความเข้าใจ และดูแลเอาใจใส่กันเคารพนับถือให้เกียรติ จริใจ และเห็นคุณค่ากันและกัน มีสิทธิเสรีภาพ มีการปรึกษาหารือกันรู้และปฏิบัติบทบาทหน้าที่ที่ควรมีต่อกันมีเวลาให้กันอย่างมีคุณค่า มีความเสียสละสามัคคีให้อภัยกัน มีการสื่อสารทางบวกมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไม่มีปัญหาความขัดแย้งรุนแรง

ดังนั้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวจะต้องทำการปลูกฝังให้มีวิธีการดำเนินชีวิตที่ดีเริ่มจากบทบาท ของพ่อแม่ เป็นแบบอย่างที่ดี ทำหน้าที่อบรมสั่งสอนปลูกฝังสิ่งที่ดีให้แก่ลูก เลี้ยงดู ดูแลเอาใจใส่ส่งเสริมพัฒนาการและวุฒิภาวะของลูก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัวญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูง ชุมชน พัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และจิตใจ รู้จักเรียนรู้และปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้ดี มีความมั่นใจในชีวิตของตนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ (วชิรา จันทศิริ และ สิริพิชญ์ วรรณภาส. 2560) เช่น ศาสนา ยึดหลักความพอเพียง มองโลกในแง่ดี และมีวิธีการหาความสุขที่ดี ละเว้นอบายมุข เช่น สุรา เที่ยวกลางคืน การพนัน คบคนชั่ว

ผู้สาว ฯลฯ มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ร่วมมือเกื้อหนุนสังคม/ช่วยแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุขครอบครัว คือ สิ่งมหัศจรรย์ที่ธรรมชาติ สร้างขึ้น หากมีการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล จัดการทุกสิ่งด้วยหลักของความเป็นจริง เหมาะสมกับการใช้ชีวิตและสถานการณ์ปัจจุบัน ก็จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข และนั่นจะเป็นอีกรากฐานหนึ่งที่ทำให้ ครอบครัวเต็มเปี่ยมไปด้วยความรักความอบอุ่น ความเข้าใจและ นำไปสู่ครอบครัวที่อยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกันในที่ที่สุด

บทสรุป

ความเข้มแข็งของสังคมบนฐานสถาบันครอบครัวจากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ การเป็นอยู่หรือการ ดำรงชีวิตของมนุษย์ ย่อมมีความเกี่ยวข้องผูกพันกันตั้งแต่เกิดจนตาย ในการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มมีการ พึ่งพาอาศัยกัน มีกฎกติกา ระเบียบ กฎหมายที่เป็นเครื่องมือในการยึดถือปฏิบัติร่วมกันตามบทบาท หน้าที่ของแต่ละบุคคล การอาศัยรวมกันและดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องพึ่งพาอาศัยกันลักษณะนี้เรียกว่าสังคม หรือสถาบันทางสังคม (Social Institution) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จึงจำเป็นต้องร่วมกันกำหนดแนว ปฏิบัติและบทบาทหน้าที่ที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน สมาชิกต้องถือปฏิบัติโดยที่เคร่งครัด สถาบันสังคมมี สถาบันที่เป็นส่วนประกอบอยู่หลายสถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการ ปกครอง สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันศาสนา เป็นต้น สถาบันที่มีความสำคัญที่ส่งผลหรือ ทำให้สถาบันสังคมและสถาบันอื่นๆ เข้มแข็งได้นั้นคือ สถาบันครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสถาบันที่ เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของคนมากที่สุดตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะส่วนประกอบของครอบครัวมีความ เกี่ยวข้องผูกพันแน่นแฟ้นมาแต่กำเนิด และครอบครัวประกอบด้วย พ่อ แม่ บุตร ธิดา ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น สมาชิกของครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันต้องปฏิบัติต่อกันตามบทบาทหน้าที่ทั้ง ทางกฎหมาย ระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรม กล่าวคือ พ่อ แม่ มีหน้าที่ให้การเลี้ยงดู อบรม สั่งสอน ให้ การศึกษา ให้ทรัพย์สินสมบัติ หาคูครองและอื่นๆ แก่ลูก ส่วนลูกมีหน้าที่แสดงความกตัญญูตเวที เช่น แบ่ง เบาภารกิจการทำงาน เชื่อฟังคำอบรมสั่งสอน รักษาทรัพย์สินสมบัติที่พ่อแม่หาไว้ เลี้ยงดูพ่อแม่ยามชรา และ สืบทอดเกียรยศวงศ์ตระกูล เป็นต้น ครอบครัวที่มีสมาชิกดำเนินชีวิตตามบทบาทหน้าที่ของตนเองด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นตามหลักนิติธรรม หลักของคุณธรรม หรือหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ ย่อมทำให้ ครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้เอื้อประโยชน์ต่อสถาบันสังคมจะมี ความเข้มแข็ง เจริญมั่นคง อยู่ดี มีสุข สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง สถาบันการปกครอง สถาบัน ศาสนา เป็นต้นก็จะได้รับผลกระทบในทางที่ดีเช่นกัน เพราะสมาชิกในสถาบันครอบครัว เป็นคนดี มี

คุณธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเคร่งครัดเมื่อไปเป็นสมาชิกในสถาบันต่างๆ ที่กล่าวมา ย่อมส่งผลให้สถาบันนั้นๆ มีความเข้มแข็ง อยู่ดี มีสุข เช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- ข่าว NEW. (2560). *การกำหนดเป้าหมายง่ายกว่าที่คิด*. [Online] <https://th.jobsdb.com/th-th/articles/>.
[20 กรกฎาคม 2560]
- ข่าวสารเดลินิวส์. (2560). *ระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาองค์กร*. [Online]. <https://th.wikibooks.org/wiki>.
[20 กรกฎาคม 2560]
- คู่มือครูและนักเรียน. (2557). *การบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ*. โรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ท.ณ เมืองกาฬ. (2560). *ธรรมชาติของมนุษย์*. [Online]. <https://www.gotoknow.org/posts/281993>.
[20 กรกฎาคม 2560]
- ท่องเที่ยวทั่วไทย. (2560). *โครงสร้างของสังคมไทย*. [Online] <http://www.meemodo.com/THThaistucture.html> [20 กรกฎาคม 2560]
- ธนา ประมุขกุล. (2544). “การสร้างเครือข่าย”. *วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*, 24 (3)
: กค-กย 2544, หน้า 25.
- บอน กาฬสินธุ์. (2560). *การสร้างความสัมพันธ์อันดี*. [Online]. <https://www.gotoknow.org/posts/69181> [20 กรกฎาคม 2560]
- ปาริฉัตร สีนธวงศ์. (2560). *พลเมืองดี*. [Online]. <https://parichut.wordpress.com/category/>.
[20 กรกฎาคม 2560]
- เผด็จ ทัดต๊ะชีโว. (2555). *บทความธรรมะ*. [Online]. <https://dmc.tv/a13499> [20 กรกฎาคม 2560]
- วศินา จันทศิริ และ สิริพิชญ์ วรรณภาส. (2560). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคม*. สุขุทัยธรรม
มาธิราช, หน้า 15
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2560). *สัญญาประชาคม*. [Online]. <https://th.wikipedia.org/wiki/>. [20
กรกฎาคม 2560]
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว. (2545). *รายงานขั้นสุดท้าย โครงการศึกษาเพื่อ
พัฒนาตัวชี้วัด “ครอบครัวอยู่ดีมีสุขมหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล*

- สระบุรีวิทยาคม. (2560). การรวมตัวของกลุ่มเครือข่ายครอบครัว. [Online]<https://sites.google.com/site/30261bambuckk> [20 กรกฎาคม 2560]
- สระบุรีวิทยาคม. (2560). ประโยชน์ของสารสนเทศและการสื่อสาร. [Online]. <https://www.33.215468> [20 กรกฎาคม 2560]
- เสนาะ ดิยาว. (2543). *หลักการบริหาร : การวางแผน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- หมอชาวบ้าน. (2560). *สร้างครอบครัวอบอุ่น สร้างภูมิคุ้มกันให้ครอบครัว*. [Online]. <https://www.doctor.or.th/article/detail/1771> [20 กรกฎาคม 2560]
- เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (2560). *ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น*. [Online]. <https://www.novabizz.com/NovaAce/Relationship/Skill.htm>. [20 กรกฎาคม 2560]
- Birren, J. E., Kinney, D., Schaie, K. W., & Woodruff, D. S. (Eds.). (1981). *Developmental psychology: A life-span approach*. Boston: Houghton-Mifflin
- NovaBizz. (2560). *การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล*. [Online] <https://www.novabizz.com/NovaAce/Behavior/Social-Interaction.htm> [20 กรกฎาคม 2560]
- pitz, R.A. (1945). "Hospitalism-An Inquiry Into the Genesis of Psychiatric Conditions in Early Childhood". *Psychoanalytic Study of the Child*, 1, 53-74.
- Sora Templates and My Blogger Themes. (2560). *องค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม*. [Online]. http://life-culture.blogspot.com/p/blog-page_83.html. [20 กรกฎาคม 2560]